ישיבת כרם ביבנה

בדין היזק ראיה

שיעור פתיחת הזמן

א. בבא בתרא ב.:

גמ' סברוה מאי מחיצה גודא [a] כרתניא [b] מחיצת הכרם שנפרצה אומר [c] לו גדור חזרה ונפרצה אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה ה"ז קידש וחייב באחריות' (ו) טעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא [d] היזק ראיה לאו שמיה היזק ואימא (ז) מחיצה פלוגתא כדכתיב [e] ותהי מחצת העדה וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כרחו [f] אלמא [g] היזק ראיה שמיה היזק אי הכי האי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה אלא מאי גודא בונין את הכותל בונין אותו [h] מבעי ליה אי תנא אותו [i] הוה אמינא במסיפס בעלמא קמ"ל כותל:

והיזק ראיה לאו שמיה היזק (סימן גינה כותל כופין וחולקין חלונות דרב נחמן) ת"ש וכן בגינה גינה שאני כדר' אבא [j] דאמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם לעמוד בשדה [k] חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה והא וכן קתני אגויל וגזית

ב. בבא בתרא ז:

[l] דאמר ר"נ אמר שמואל [m] האחין שחלקו אין להן לא דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמת המים זה על זה והזהרו בהן שהלכות קבועות הן (ו) ורבא אמר יש להן:

ג. בבא בתרא כב:

אמר רבא [n] הכי קתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ברחוק ארבע אמות ונפל לא יסמוך לו כותל אחר אלא אם כן הרחיק ממנו ד' אמות מ"ט דדווישא דהכא מעלי להתם אמר רב [o] לא שנו אלא כותל גינה אבל כותל חצר אם בא לסמוך סומך רבי אושעיא אומר אחד כותל גינה ואחד כותל חצר אם בא לסמוך אינו סומך אמר רבי יוסי בר חנינא ולא פליגי [p] הא בעיר ישנה הא בעיר חדשה

ד. בבא בתרא ו:

אמר ר"נ אמר שמואל [q] גג הסמוך לחצר חבירו עושה לו מעקה גבוה ד' אמות אבל בין גג לגג לא ור"נ דידיה אמר 'אינו זקוק לד"א אבל זקוק למחיצת עשרה למאי אי להיזק ראיה ארבע אמות בעינן אי לנתפס עליו כגנב במסיפס בעלמא סגיא אי לגדיים וטלאים בכדי שלא יזדקר בבת ראש סגי [r] לעולם לנתפס עליו כגנב במסיפס מצי משתמיט ליה [אמר ממצורי קממצירנא [s]] במחיצת עשרה לא מצי משתמיט ליה

ה. רמב"ם | הלכות שכנים פרק א', הלכה ב'

... אמר כל אחד מהן איני קונה אלא הריני מוכר חלקי מוכרין אותה לאחרים, אמר כל אחד מהם איני מוכר אלא כל אחד מהן רוצה שיקנה חלק חבירו, או שאין אחד מהן רוצה לא לקנות חלק חבירו ולא למכור חלקו אלא ישארו שותפין בגוף היאך הן עושין, אם היה המקום עשוי לשכר משכירין אותו וחולקין שכרו, ואם אינו עשוי לשכר אם חצר הוא שוכנין בה שנה שנה שאי אפשר שישכנו שניהם כאחת מפני היזק ראייה שהרי אין בה דין חלוקה ואין אדם עשוי לטרוח כל שלשים יום לפנות מחצר לחצר אלא משנה לשנה, ואם מרחץ הוא נכנסין לה שניהם תמיד בכל יום. וכן כל דבר שראוי להשתמש בו תמיד ואינו עשוי לשכר כגון מרחץ או מצע או ספר תורה אינו יכול לומר לו השתמש אתה יום ואני יום שהרי אומר לו בכל יום אני רוצה להשתמש בו.

השגת הראב"ד - אם חצר הוא עד להשתמש בו וכו'. א"א כמה זה הדין רחוק מדעתי ולמה יכריח את חבירו לפנות שנה בשנה ויאמר לו מאחר שאין אתה רוצה למכור וגם אני איני רוצה למכור או תסבול היזק ראיה או תחלוק כי לעולם לא אטרח להיות גולה שנה בשנה, ועוד אם אין לו להיכן יפנה מה תהא עליו.

ו. רמב"ם | הלכות שכנים פרק ב', הלכה ט"ז

כמה גובה הכותל אין פחות מארבע אמות, וכן בגינה כופהו להבדיל גינתו מגינת חבירו במחיצה גבוהה עשרה טפחים, אבל בבקעה אין צריך להבדיל בקעתו מבקעת חבירו אלא במקום שנהגו, רצה להבדיל בקעתו מבקעת חבירו כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית כמו אמה בסיד מבחוץ כדי להודיע שהכותל שלו, לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו, ואם עשו מדעת שניהם בונים הכותל באמצע ועושין חזית מכאן ומכאן, לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהן.

השגת הראב"ד - כמה גובה וכו' עד י' טפחים. א"א זה שיבוש גדול אלא כותל ארבע אמות.

ז. מגדל עוז | על הלכות שכנים פרק ב', שם

ואני אומר תמה אני אם יצא דבר זה מפי הראב"ד ז"ל כי דברי ר"ם ז"ל תלמוד ערוך פ"ק דבתרא ... לכן אמרתי כי דבר זה לא יצא מפי הראב"ד ז"ל אלא אחד מן המתחילין כתבו. שוב מצאתי לחכמי לוני"ל ז"ל שאלוהו לר"מ ז"ל והשיבם וז"ל: בספר קניין נמצא כתוב בו שבין גינה לגינה סגי בעשרה טפחים ובתחלת ב"ב משמע דיותר פשיטא לן בגינה דהיזק ראיה שמיה היזק מבחצר וא"כ אמאי לא צריך ארבע אמות יורנו מורנו גאוננו כי צמאים אנחנו לתשובתו כאיל תערוג על אפיקי מים:

תשובה זאת השאלה לא היתה לאנשים גדולים כמוכם לשאול אותה וכי לא שאני בין היזק ראיה שהוא היזק גדול ודאי שיראה אדם חבירו בעת שהוא עומד ויושב ועושה צרכיו ובין היזק ראיה שיראה קמת חבירו משום עינא בישא שאלו דברי חסידות הם שלא יעיין בו בעין רעה ואותו השינוי שינויא בעלמא הוא ואינו אליבא דהילכתא דעיקר היזק ראיה בחצר מקום שבני אדם דרין אבל בגגות של חצירות א"צ ארבע אמות לפי שאין דרך בני אדם לדור בגגות אלא במחיצת עשרה טפחים סגיא כי היכי דיהא נתפס עליו כגנב ק"ו לגגות שאין דרך בני אדם לדור שם ואם מאותו ענין של עינא בישא אפילו בבקעה היינו מחייבין אותו בגדור שעיקר קמתו של חבירו בבקעה הוא וכבר נתברר שאין מחייבין אותו בבקעה לגדור כלל לא בד' אמות ולא בעשרה טפחים ולעולם אין חוששין להיזק ראיה אלא משום בני אדם ובמקומות הקבוצין כחצירות ואותן הדברים שנאמרו שם בגינה שינויי בעלמא נינהו וזה דבר ברור וא"צ להאריך ע"כ לשון תשובתו, אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי ואשרי שזכיתי להסכמתו וראייתו ודעתו:

ח. רא"ש | על בבא בתרא, פרק א' - סימן כ'

... כתב הראב"ד ז"ל נהי דאין יכול לערער על סתימת החלונות אם רוצה לבנות לפניהם ומיהו כל זמן שלא בנה לפניהם אינו יכול לומר סתום חלונותיך אע"פ שיש בהן היזק ראיה ואין דבריו נראין כלל דכיון דאין לו חזקה באורה היכי מצי למיעבד ליה היזק בראייתו ועוד דאיכא למיחש דלבתר תלת שנין טעין בחזקה ועוד דאין להן דרך זה על זה משמע דאע"ג דאביהן היה עובר דרך שדה זו לשדה אחרת מוחה הוא באחיו לעבור דרך שדהו וכן בחלונות מוחה הוא בו מלראות דרך החלון ולהחזיקה וכן כתב הרמב"ם ז"ל שצריך לסתום החלון ולהסיר אמת המים מעליו: